

سیاسی، اجتماعی، علمی، ادبی، هنری

سال دوازدهم شماره ۱۰

ماهانه ۱۲۸ صفحه، ۲۸۰۰ ریال

دوره جوانان

چهار

تیر ۷۴ ۱۲۰

- گامی چند با شاه‌نامه
- میزگرد هنری چیستا
- نقدی بر کتاب فرار فروهر
- سخنرانی یا شارکمال
- آیا کاسترو سازش خواهد کرد؟
- داستان، شعر، نقد کتاب و...

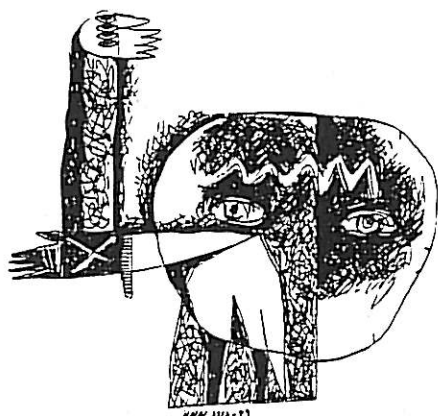
مکانیک

تجارب

دانشگاه

خارج

بر تواند راسل

چگونه از عقاید احمقانه پرهیز کنیم

برای پرهیز از عقاید مختلف احمقانه‌ای که انسان آماده پذیرش آن‌ها است، به هیچ نبوغ فوق انسانی نیاز نیست. چند روش ساده، می‌تواند شما را، نه از تمامی اشتباه‌ها، لاقلاً از اشتباه‌های احمقانه حفظ کند:

اگر مسأله‌ای را می‌توان با مشاهده و تجربه حل کرد و به نتیجه رسید، مشاهده را شخصاً انجام دهید. ارسطو می‌توانست از این فکر اشتباه که شمار دندان زنان از مردان کم‌تر است با استفاده از این روش ساده اجتناب کند، که از خانمش بخواهد تا دهانش را باز کند و او دندان‌هایش را بشمارد. اما او این کار را نکرد، زیرا تصور می‌کرد که می‌داند. این تصور که واقعیتی را می‌دانید، درحالی که نمی‌دانید اشتباهی مهلک است، که همه ما استعداد ارتکاب آن‌را داریم. من شخصاً تصور می‌کنم که جوجه تیغی‌ها، سوسک می‌خورند. زیرا که به من این طور گفته شده است. اما اگر قصد داشتم درباره عادت‌های جوجه تیغی‌ها کتابی بنویسم، هیچ‌گاه قبل از این که مشاهده کنم جوجه تیغی‌ها از این نوع غذای اشتها کورکن لذت می‌برند، چنین نظری نمی‌دادم. اما ارسطو دقت و احتیاط کم‌تری داشت. نویسندگان دوران باستان و سده‌های میانی، انگار که همه چیز را درباره جانوران تخیلی، مانند تک شاخ‌ها (unicorns) و سمندرها (Salamanders) می‌دانستند و با آن که هرگز هیچ یک از آن جانوران را ندیده بودند، هیچ‌کدام ضروری ندانستند که از اظهار نظر جزمی درباره آن‌ها پرهیز کنند. با این وجود بسیاری از مسائل هستند که به سختی در معرض آزمون تجربه قرار می‌گیرند. اگر مانند اغلب انسان‌ها نسبت به بسیاری از مسائل درک عاطفی و احساساتی داشته باشید، به کمک راه‌های معینی می‌توانید از تعصب‌های خود آگاه شوید. اگر از شنیدن یا مطالعه عقیده‌ای متضاد عقیده خود خشمگین شدید، به این معنی است که برای اثبات عقیده خود، دلیل مناسبی ندارید. اگر شخصی اصرار داشته باشد که دو به اضافه دو می‌شود پنج

یا ایسلند در خط استوا است، به جای خشم، برای او احساس ترحم می‌کنید، مگر این که در مورد حساب و جغرافی آن قدر بی اطلاع باشید که اظهار نظر او عقیده‌های شما را سست و متزلزل کند. پردرسترترین و عذاب‌آورترین بحث‌ها آن‌هایی هستند که طرف‌های بحث، فاکت‌ها و دلیل‌های کافی برای اثبات نظر خود ندارند. در دسر و آزار در الهیات امکان بروز می‌یابد و نه در علم حساب. زیرا در حساب براساس دانش حرف زده می‌شود اما در الهیات تنها عقیده ارایه می‌شود. پس هرگاه به خاطر ابراز عقیده‌ای مخالف خود خشمگین می‌شوید، هشیار باشید که احتمالاً با بررسی بیشتر به این امر پی خواهید برد که عقیده شما نتوانسته شواهد و دلایلی قوی برای اثبات خود پیدا کند. یک راه مناسب برای پرهیز از جزمیت‌ها، آگاهی از عقاید افراد یا محفل‌های اجتماعی مخالف خود است. هنگامی که جوان بودم و دور از موطنم (در فرانسه، آلمان، ایتالیا، ایالات متحده) زندگی می‌کردم، پی بردم که این اقامت‌ها در کاهش شدت تعصب‌های تنگ‌نظرانه‌ام سودمند است. اگر شما نمی‌توانید به سفر بروید، لااقل مردمی را جست و جو و با آن‌ها گفت‌وگو کنید که با آن‌ها اتفاق نظر ندارید. روزنامه‌ای را بخوانید که به حزبی غیر از حزب شما تعلق دارد. اگر آن مردم و آن روزنامه به نظر شما ابله، گمراه و تبهکار بیایند، به خودتان یادآور شوید که شما هم از دیدگاه آنان چنین به نظر می‌رسید. با این دیدگاه، هردو نیرو یا حزب می‌توانند حق داشته باشند اما هردو نمی‌توانند باطل باشند. این شیوه بررسی، موجب ایجاد و تقویت دقت و احتیاط خاصی می‌شود. برای آن عده‌ای که از میزان کافی تخیل روانشناسی بهره‌مندند، جالب و مفید است که با شخص فرضی دارای تمایلات و پیشداوری‌های متفاوت، مباحثه‌ای را بصورت تخیلی برگزار کنند. این مباحثه، تخیلی در مقایسه با گفت‌وگوی واقعی با مخالفان، یک فایده و فقط یک فایده دارد و آن هم این است که این شیوه از آن نوع محدودیت‌های زمانی و مکانی برخوردار نیست. مهاتما گاندی راه آهن، کشتی بخار و ماشین آلات را نمی‌پسندید. او راغب‌تر بود که بساط انقلاب صنعتی برچیده شود. ممکن است شما هرگز فرصت دیدار واقعی با یکی از افرادی که چنین اعتقاداتی دارند را به دست نیاورید زیرا اغلب مردم در کشورهای غربی، مدرنیزه کردن و وجود تکنولوژی نوین را امری بدیهی قلمداد می‌کنند. اما اگر قصد دارید از حقانیت عقیده خود (که با عقیده رایج مطابقت دارد) اطمینان حاصل کنید، یک روش خوب برای سنجش و قضاوت درباره بحث‌هایی که به ذهن شما می‌رسد وجود دارد و آن هم این است که تصور کنید اگر گاندی حضور داشت، در رد عقاید شما چه می‌گفت. خود من در نتیجه این نوع گفت‌وگوهای تخیلی گاهی واقعاً تغییر عقیده داده‌ام و علاوه بر این بارها دریافته‌ام که از راه تجسم امکان منطقی بودن نظرهای مخالفان فرضی، جزمیت من رو به کاهش نهاده است.

از عقایدی که خودبینی شما را تقویت می‌کند، پرهیزید. از هرده نفر مرد وزن، نه نفر آن‌ها قویاً به برتری جنس خود اعتقاد دارند. دلیل‌های بسیاری به نفع هریک از مدعیان وجود دارد. اگر شما

مرد هستید، برای اثبات برتری جنس خود می‌توانید به بیشتر شاعرها و مردان علم اشاره کنید و اگر زن هستید می‌توانید تند و خشمگین پاسخ دهید که بیشتر مجرمین هم مرد هستند. این مسأله اساساً غیرقابل حل است. اما خودبینی باعث می‌شود تا اغلب مردم نتوانند واقعیت‌ها را ببینند. همه ما اهل هرکجای دنیا که باشیم، باور کرده‌ایم که ملت ما بر سایر ملت‌ها برتری دارد. با مشاهده این که هرملتی شایستگی‌ها و ناشایستگی‌های خودش را دارد، ما معیار ارزش‌های خود را آن‌گونه تنظیم می‌کنیم که ملت ما حقیقتاً بیشترین شایستگی‌ها را داشته باشد و درعین حال ناشایستگی‌هایش در مقابل با دیگر ملت‌ها، قابل چشم‌پوشی باشد. در این جا، باز هم انسان آگاه می‌پذیرد که برای این مسأله، یک پاسخ درست و مناسب وجود ندارد. از آن‌جا که ما نمی‌توانیم با ذهنیت و دیدگاهی ورای «غیرانسان» درباره مسأله «انسان» بحث و جدل کنیم، مقابله با خودبینی مخصوص انسان، از زاویه درک «انسان»، بسیار دشوار خواهد بود. تنها روشی که من برای رویارویی با این خودبینی عمومی انسان سراغ دارم این است که به خودمان یادآور شویم که انسان جزء ناچیزی از یک سیاره کوچک در گوشه کوچکی از کائنات است و نیز آگاه باشیم که در سایر قسمت‌های جهان ممکن است موجوداتی باشند که نسبت برتری‌شان به انسان مانند برتری ما به ماهی باشد.

ترجمه: پیروز دوانی

